ولنگاری در صیانت از حریم خصوصی اشخاص شهرت و رویکرد تقسیم تقصیر

مظاهر شابدین[1]

چکیده

مفهوم حریم خصوصی همواره در گذر زمان در تحول بوده و امروزه ابعاد و مصادیق آن گسترده و راههای نقض آن نیز با ظهور فناوری‌های نوین بشری، آسان‌تر از گذشته شده است. حق ناشی از حریم خصوصی در زمره‌ی مهمترین حقوقی است که ارتباط تنگاتنگی با کرامت انسانی دارد و هدف از آن تعالی شخصیت انسان است. اگر حریم خصوصی موشکافانه مورد بررسی قرار گیرد، بدون شک آزادی جزء مهمی از این حق خواهد بود. بنابراین برای تعالی انسان، حراست از حریم خصوصی، که خود منزلگاهی برای رسیدن به مقصود است، امری مهم قلمداد می‌گردد. به همین دلیل با تعمیم این موضوع در گستره فضای حریم خصوصی افراد صاحب شهرت با نگاهی بر حریم خصوصی آنها در فضای مجازی بعنوان بستر رایج تبادل اطلاعات، درمی‌یابیم که این فضا گاهاً به عنوان یکی از شئون بارز نقض کننده حریم خصوصی افراد جلوه می‌کنند. لذا با توجه به درجه اهمیت مقوله حریم خصوصی در فضای مجازی، هدف نهایی از این مقاله، بررسی ولنگاری در صیانت از حریم خصوصی اشخاص دارای شهرت با رویکرد تقسیم تقصیر در حقوق موضوعه مورد بررسی قرار خواهد گرفت. نتایج حاکی از آن است که در بیشتر موارد نقض حریم خصوصی زندگی افراد مشهور منفعت اجتماعی چندانی ندارد و تنها موجب تنزل آبرو و اعتبار این افراد می‌شود. درست است که افراد مشهور بطور داوطلبانه در این جایگاه قرار گرفتند و حوزهٔ حریم خصوصی آنها کمتر از انسان‌های معمولی است، اما این اتفاق نباید موجب شود که جزیی‌ترین مسائل زندگی این افراد در معرض نقد و تحلیل واقع شود. همچنین خواندن یا شنیدن این موارد برای مردم نه تنها مفید نیست، بلکه گاهی موجب اشاعهٔ فساد شده و وقت زیادی از مردم جامعه به خواندن و دیدن و شنیدن این مسائل بی‌اهمیت تلف می‌شود که خود از دلایل سقوط فرهنگی یک جامعه است.

کلیدواژگان: حریم خصوصی، افراد مشهور، افشا و انتشار اطلاعات، فضای مجازی، ولنگاری

[1] کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان، گرگان، ایران

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

مقدمه

با آنکه انسان موجودی اجتماعی است و بسیاری از نیازهای اقتصادی، فرهنگی عاطفی و روانی خود را از طریق ارتباط با محیط اجتماعی و دیگر انسانها برطرف می‌کند، این موضوع قابل تردید نیست که انسانها به صورت فطری، حوزه‌ای خصوصی و محدوده‌ای را که کسی حق مداخله در آن ندارد برای خود قائلند و تمایل دارند در حوزه خصوصی، کسی مانع و مزاحم آنها نشود. این تمایل فطری به وجود حوزه‌ای شخصی، حق یا ارزشی ایجاد کرده است که همه انسان‌ها رعایت این حق یا ارزش را امری اخلاقی و پسندیده می‌دانند و رعایت نکردن آن و مداخله در حریم شخصی را امری مذموم می‌دانند. در جوامع سنتی نقض این حق یا ارزش، روش‌های متعارف و شناخته شده‌ای داشت و ورود بی اجازه به منزل و مأوای فرد یا سرکشی بدون اذن به منزل و لوازم شخصی و یا مکاتبات فرد و مواردی از این دست مثال و نمونه‌های عملی تعدی به حریم خصوصی به حساب می‌آمد. فناوری‌های جدید اطلاعاتی همزمان با ایجاد تحول در زندگی فردی و اجتماعی، جوامع مدرن را با چالش‌های جدیدی در خصوص حمایت از حریم خصوصی مواجه نموده است. یکی از این چالش‌ها، دستیابی بشر به فناوری‌هایی است که امکان نظارت، کنترل، ذخیره و انتقال اطلاعات صوتی، تصویری را به شکل غیرقابل تصوری افزایش داده و مسائل خصوصی افراد که برخلاف خواست یا انتظار وی است، از سوی دیگران پایش می‌شود(سروش،۱۳۹۳:۲٤).

بی تردید آموزش و تربیت افراد درستکار و ملتزم به رعایت اخلاق فردی و اجتماعی دیگران، بهترین و مؤثرترین ابزار برای رعایت حق یا ارزش حریم خصوصی یا خلوت افراد است. در عین حال، با توجه به رسالت ارزش آفرین حقوق کیفری، جرم تلقی کردن برخی رفتارها به عنوان حمایت از حریم خصوصی، ضمن حمایت از هنجارهای اخلاقی و فطری انسان‌ها در جایی که خلوت و حریم خصوصی شهروندان توسط فرد یا افرادی نقض شوند، در مصداق‌های جدید نقض حق خلوت یا حریم خصوصی که به علت سرعت رشد فناوری، ارزش‌های سنتی جوابگو نیست یا هنوز ماهیت مداخله و آسیب به حریم خصوصی مشخص نیست نقش هنجارسازی و ارزش آفرینی دارد(راسخ،۱۳۸۷:۲۱). همچنین بررسی در قوانین فعلی حاکم در جمهوری اسلامی اعم از قوانین اساسی یا عادی که براساس موازین اسلامی و در راستای نظم اجتماعی و حفظ ارزش‌های اساسی تدوین یافته‌اند و ادراک مسئولیت افراد(فرد صاحب اطلاعات و فرد خاطی و منتشر کننده) در نقض حریم خصوصی نیز از عمده

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

مباحثی است که واکاوی و کنکاش ژرف پیرامون آنها، موجب دستیابی به نتایج بهتر و قابل توجهی خواهد شد. به همین منظور در این پژوهش بستر نقض و یا حریم خصوصی افراد به صورت پیش‌فرض فضای مجازی درنظر گرفته شده است. زیرا در روزگار کنونی بیشترین میزان ارتکاب جرایم مرتبط به حریم خصوصی در این بستر صورت گرفته که نیاز به تدقیق شده در این حوزه را دوچندان می‌نماید.

مبانی و مفاهیم

- **مفهوم حریم خصوصی**

حریم خصوصی با اینکه مکرر در زبان محاوره و نیز مباحث فلسفی، سیاسی، اجتماعی و حقوقی استعمال می‌شود، لیکن هنوز تعریف واحد، از آن ارائه نشده است. مفهوم حریم خصوصی دارای ریشه‌های عمیقی در مباحث جامعه شناختی و انسان شناختی بوده که این امر حاکی از ارزش‌های مختلف این مفهوم می‌باشد. حریم خصوصی مفهومی سیال است که امروزه از جمله آزادی وجدان و اندیشه، کنترل بر اطلاعات شخصی، رهایی از نظارت‌های سمعی و بصری دیگران، حمایت از حیثیت و اعتبار خود و حمایت در برابر تجسس‌ها را شامل می‌گردد.(خلیل زاده،۱۳۹٤:٥٤) در محیط واقعی و مجازی، مقررات خاصی در زمینه حمایت از حریم خصوصی وجود ندارد. (زر کلام، ۱۳۹۳:۳٦). همانطور که یکی از متخصصان حقوق حریم خصوصی عنوان کرده‌اند: «در ایران حقوق و آزادی‌هایی که تحت عنوان حریم خصوصی قابل حمایت هستند، قالباً به طور ضمنی و در بطن قواعد مختلف هر چند به طور ناقص مورد حمایت قرار گرفته اند». مبانی اسلامی نظام حقوقی ایران، قانون اساسی، قانون آئین دادرسی کیفری، قانون آئین دادرسی مدنی، قوانین و مقررات مربوط در زمره قوانینی هستند، که گاه به طور ضمنی و گاه صریحا از برخی مصادیق حریم خصوصی حمایت کرده‌اند»(انصاری، ۱۳۹۳: ۲۳).

- **تقصیر**

از نظر حقوقی به انجام ندادن عملی که شخص ملزم به انجام آن است یا ارتکاب عملی که شخص از انجام دادن آن منع شده، تَقصیر می‌گویند. برای نمونه، برابر قانون، اشخاصی که دارای تخصص هستند و دانش و مهارت آن‌ها در کمک به مصدومان حادثه مؤثر است، تکلیف دارند که به مصدومان کمک کنند و وانهادن این عمل نوعی تقصیر است. همچنین تخلف از تعهداتی که شخص به موجب قراردادی برعهده دارد چه در مقابل قانون و چه

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

در مقابل دیگران باشد نیز در زمره تقصیر به‌شمار می‌آید. تقصیر انواع گوناگون دارد مانند تقصیر مدنی، تقصیر جزایی، تقصیر تجارتی، تقصیر سبک، تقصیر سنگین، و تقصیر شبه جرم و غیره(جعفری لنگرودی، ۱۳۸۷: ۳٤۱).

- **افراد مشهور**

«روجک[2]» افراد مشهور را شامل سه دسته میداند؛ در دستهٔ نخست، مشهور بودن به اصل و نسب افراد مربوط میشود. این گروه شهامل خهانوادهه ی سلطنتی، اشراف و خانهدان‌های سیاسی است.دستهٔ دوم، مربوط به دستیابی به شهرت از طریق رقابت و قابلیت های فهرد است. این گروه شامل اندیشمندان، روشنفکران، بشردوستان، کارآفرینان، تجار، هنرمندان، موسیقیدانا، نویسندگان، قهرمانان، کاشفان، سیاستمداران، ستارهای ورزشی، ستاره‌های سینما، مدل‌ها و... می‌شود. گروه سوم نیز شامل کسانی است که شهرت آنها حاصل نمایش متمرکز واسط‌های فرهنگی است. بسیاری از افراد مشهور امروزه در این دسته قرار میگیرند. گروه سوم افرادی هستند که بوسیلهٔ نمایش و مطرح کردن بیش‌ازاندازهٔ خود در رسانه‌ها مشهور می‌شوند و به‌اصطلاح حاشیه‌سازی می‌کنند. بسیار دیده شده که فوتبالیست یا هنرپیشه‌ای که سطح اول نیست، با جنجال آفرینی و ظهاهر شدن پیوسته بر روی جلد مجلات و برنامه‌های تلویزیونی به‌سبب اعمال خارج از عرفش به فرد بسیار مشهوری تبدیل شده است. گاهی حتی همسران و فرزندان افراد مشهور هم اینگونه شهرت کسب می‌کنند(به نقل از اسمیت[3]، ۲۰۱٤: ۱۸).

چارچوب نظری پژوهش

حق بر حریم خصوصی دارای مصادیق متعددی است از قبیل: حریم شخصی و روانی، منزل، خودرو، حریم خصوصی در اماکن عمومی، شبکه‌های اجتماعی، محیط کاری، حق بر تصویر و داده‌های شخصی و حق بر آرامش و خلوت فکری که حمایت از هر کدام از آن‌ها دارای ابزارها و راهکارهای حقوقی خود است. در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران قانون مدون و خاصی برای رعایت حریم خصوصی و جرم انگاری رفتارهای ناقض آن وجود ندارد ولی در قوانین مختلف از قبیل برخی از اصول قانون اساسی از جمله اصول ۲۲ و ۲۵ و سایر قوانین همچون قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ ،قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۸، قانون حمایت از حقوق شهروندی مصوب ۱۳۸۳و قانون جرایم رایانه‌ای مصوب ۱۳۹۲ به حمایت از جنبه‌هایی از حریم

[2] Rojek
[3] Smith

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

خصوصی پرداخته‌اند. همچنین در حقوق کیفری اسلام، سیاست کیفری منسجمی در خصوص خلوت و حریم خصوصی قابل رویت است. همچنین از منظر نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران اصول ۲۲، ۲۳ و ۲۵ قانون اساسی حریم خصوصی افراد را به صورت غیر مستقیم مورد حمایت قرار داده و محرمانگی افراد جز در موارد استثنایی و قانونی غیر قابل تعرض اعلام شده است. قوانینی نیز برای حمایت از نقض این حریم تصویب گردیده است. این قوانین در راستای حفظ حیثیت افراد وضع شده‌اند و می‌توانند حریم خصوصی افراد را نیز در بر گیرند.(استفن مور[4]،۱۳۷٦:۸۵)

پیشینه پژوهش

در رابطه با حق حریم خصوصی در بسیاری از کشورها تحقیقات دامنه‌داری صورت گرفته است. به طوری که منجر به تصویب قوانین جامعی در این زمینه شده است، در حالی که در نظام حقوقی ایران به طور پراکنده به این موضوع پرداخته شده است. البته در چند سال اخیر نگارش در خصوص مساله مذکور در قالب مقاله افزایش یافته است و کتب معدودی در این زمینه به حیله نگارش در آمده است. با این حال در تحقیقات صورت گرفته تنها به بررسی مفهوم و ماهیت حریم خصوصی و مصادیق آن پرداخته شده است و هیچ راهکار مبنایی برای حمایت از این حق بنیادین بشری ارائه نگردیده است. در ادامه به تعدادی از پژوهش‌های انجام شده در این زمینه خواهیم پرداخت. در همین ارتباط (فرخ نژاد،۱۳۸۱: ٤١) در پژوهش خود اذعان دارد که اساساً حریم خصوصی، از موضوعات بنیادین حقوق بشر می‌باشد که رابطه تنگاتنگی با کرامت انسانها دارد، بنابراین حمایت از حریم خصوصی به نوعی پشتیبانی و حمایت از شخصیت افراد و حقوق شهروندان را در پی دارد.اما امروزه با گسترش ابزارهای اطلاع‌رسانی و استفاده بسیار وسیع و گسترده از اینترنت و فضای مجازی، این حق به یکی از پر چالش‌ترین مسایل حقوق بشر تبدیل شده است. در نظام حقوقی ایران، حقوق و آزادی‌ها به منزله حریم خصوصی به طور ضمنی و در میان سایر قواعد حقوقی، مورد حمایت قرار گرفته‌اند. قانون اساسی، قانون مجازات اسلامی، قانون آیین دادرسی کیفری، قانون آزادی اطلاعات، قانون جرایم رایانه‌ای، قوانین مربوط به ارتباطات پستی، تلفنی و قانون مطبوعات از جمله قوانین و مقرراتی هستند که گاه ضمنی و گاه صریحاً از برخی مصادیق حریم خصوصی حمایت کرده‌اند.با توجه به تغییرات بسیار گسترده و نوین در عرصه تکنولوژی

[4] Stephen Moore

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

و ارتباطات رایانه‌ای، تدوین و تصویب قوانین و مقررات به روز، در این عرصه جهت پشگیری از نقض حریم خصوصی ضرورت جدی دارد. (مرادی،۱۳۹۰: ۸) در پژوهش خود با عنوان بررسی تطبیقی جایگاه حریم خصوصی و حمایت از آن در فقه (امامیه و شافعیه) و حقوق ایران به بررسی حریم خصوصی در اسلام، حریم خصوصی در دنیای مدرن و چگونگی حمایت موارد نقض حریم خصوصی در قوانین حقوقی و فقه اسلامی پرداخته است. (انوری،۱۳۹۱: ۲۹) اذعان دارد که حریم خصوصی محدوده معقولی است که فرد انتظار دارد از دسترس دیگری مصون بماند. این دیگری می‌تواند هم دولت باشد و هم سایر اشخاص حقیقی و حقوقی، لذا حریم خصوصی در فضای مجازی نیز تعریفی مشابه دارد. حریم خصوصی از زمانی اهمیت پیدا می‌کند که فرد اهمیت دارد و بدون فرد، حریم او هم وجود نخواهد داشت. حال با توجه به این نکته که همین فرد، تأثیرگذارترین عنصر در فضای مجازی است و فرد است، که به اینترنت به مثابه کاربر آن هویت می‌بخشد، بررسی مفهوم و گستره حریم خصوصی در فضای مجازی اهمیتی دوچندان پیدا می‌کند. همچنین (گرجی عربی، ۱۳۹۰: ۷۱) نیز تبیین می‌کند که در جهان امروزی با پیشرفت فناوری و تکنولوژی، فضای جدیدی پا به عرصه روزگار نهاده است که ازآن به فضای سایبر تعبیر می‌گردد. عناصری که در این فضا مطرح می‌گردند، جنبه‌ی مادی وعینی ندارند و به صورت مجازی نمود می‌یابند. مسئله‌ی امنیت نیز در این فضای مذکور بسیار حائز اهمیت می‌باشد، چرا که زمینه ساز فعالیت در این فضا وجود اطمینان و امنیت می‌باشد، تا از ورود افسار گسیخته متخلفان به این عرصه اجتناب شود و بالتبع مسئله‌ی حریم خصوصی دراین فضا اهمیت شایانی دارد، در این محیط احتیاج به این است که از داده‌های اشخاص که نمود حریم خصوصی دراین فضا هستند محافظت‌ها و مراقبت‌های لازم به عمل آید. متعاقباً (محصص،۱۳۹۱: ۸) در مقاله می‌خود به بازخوانی نسبت امر به معروف و نهی از منکر و حریم خصوصی بر مبنای قرآن کریم پرداخته است. در این مقاله وی ضمن ارائه تعریف از امر به معروف و نهی از منکر و حریم خصوصی و تعیین مصادیق قرآنی هر یک، به ترسیم رویکرد قرآن نسبت به اجرای همگام این دو مقوله پرداخته است. (واعظی و همکاران،۱۳۸۹: ۱۱) در مقاله‌ی خود با عنوان بررسی موازین حقوقی حاکم بر حریم خصوصی و حمایت از آن در حقوق ایران پرداخته‌اند و به این مساله اشاره کرده‌اند که در نظام حقوقی ایران، حریم خصوصی به صورت مشخص و معنون، حمایت نشده است و همانند موضع نظام حقوقی اسلام، موضع حقوق موضوعه ایران در مواجهه با حریم خصوصی تحول گرایانه است.

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

حریم خصوصی در خصایص فضای مجازی

فضای مجازی دنیای وسیع و پیچیده‌ای است که گروه‌ها و افراد مختلف با گرایش‌ها، باورها و اعتقادات گوناگون در آن زندگی می‌کنند؛ از طرف دیگر، کلیدواژه زندگی در این فضا به اشتباه به کار نرفته است، چرا که توأمان و همگام با دنیای واقعی و شاید بیشتر بر وجود آدمی و باورهایش اثر می‌گذارد(بهادری، ۱۳۹٦: ۲۷٦)، لذا فضای مجازی مکانی است که فرد می‌تواند فعالیت‌های دنیای واقعی خود را به آن وارد کند. از خصوصیات بارز این فضا می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. بی‌مکانی و از بین رفتن فاصله جغرافیایی
۲. بی‌زمانی
۳. عدم محدودیت نسبی در دسترسی به انواع اطلاعات(نسبت به قوانین داخلی و حقوقی کشورها)
٤. افزایش بی‌سابقه توان انسان‌ها برای مبادله و مراوده با یکدیگر و در نتیجه دگرگون‌سازی فرایند هویت‌یابی جمعی افراد(خدایاری و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۹).

بدیهی است که چنین فضایی با چنین پتانسیل نامحدودی امکانات متنوعی را نیز در اختیار کاربران قرار می‌دهد که برخی از آنان حتی می‌تواند هنجارشکنانه نیز تلقی گردد. گرچه فضای مجازی فی نفسه برای نشر و ارتکاب جرایم خلق نشده است، بلکه این موضوع به نوع استفاده، اهداف، آموزش، جامعه مورد استفاده و پایبندی به قوانین داخلی کشور دارد(کوشکی، ۱۳۸۹: ۲۱). البته در تشریح فضای مجازی باید یادآور شد که فضای مجازی را نمی‌توان مترادف اینترنت دانست، بلکه فضای مجازی عام است و اینترنت یکی از زیر مجموعه‌های آن محسوب می‌شود. اما در این مقاله، منظور ما معنای «اخص» فضای مجازی که هم اکنون در شبکه جهانی اینترنت تجلی یافته است، می‌باشد و سایت‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی تعاملی در فضای اینترنت را شامل می‌شود. بحث حریم خصوصی در فضای مجازی همان بحث حمایت از داده‌هاست و داده به معنای مشخصات و ویژگی‌ها بیشتر مدنظر است. البته که منظور از داده‌ها در بحث حریم خصوصی نیز داده‌های شخصی است که همانا مشخصات، ممیزات و اطلاعات مربوط به یک شخص (سوژه) معین یا قابل تمایز که موجب تمایز او از سایر افراد گروه می‌باشد. البته در برخی از کشورهای جهان تعریفی موسع از داده‌های شخصی به دست داده و بیان داشته‌اند که «اطلاعات و دانشی که بر حاکمیت، امنیت، ثبات اقتصادی و فرهنگ اجتماعی اثر می‌گذارد باید تحت

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

مفهوم حمایت از داده قرار گیرند». که صد البته چنین تفسیر موسعی قابل قبول نمی‌باشد.(درودیان،۱۳۹۳:۵۶). از یک منظر دیگر باید اشاره کرد که اساساً حریم خصوصی در فضای مجازی محور اصلی و امروزین حمایت از حریم خصوصی در فضای مجازی تعاریف مبتنی بر اطلاعات و کنترل شخص بر توزیع اطلاعات و داده‌های خود می‌باشد. افراد اجتماع هر یک اطلاعاتی دارند که با میل به مخفی نگه داشتن آنها، نمی‌خواهند که سایرین نسبت به آن علم و آگاهی پیدا کنند. این دسته از اطلاعات، آنگاه که به حیطه خصوصی فرد مربوط باشد، حریم خصوصی وی به شمار می‌آید و آنگاه که به نحوی در فضای مجازی نشر پیدا می‌کند، مقوله از حریم خصوصی افراد در فضای مجازی به میان می‌آید(انوری،۱۳۹۱:۳۵).

تعامل بین فضای مجازی و حق حریم خصوصی

حریم خصوصی از زمانی اهمیت پیدا می‌کند که فرد اهمیت دارد و بدون فرد، حریم او هم وجود نخواهد داشت. از این‌روست که حریم خصوصی یک مفهوم مدرن است. درگذشته آنچه مهم بود جمع و جامعه بود و لذا حریم جامعه یعنی مرز اهمیت پیدا کرده است. در دوران مدرن با رشد تفکرات انسان گرایانه فرد اهمیت می‌یابد و همین موضوع خود را در حریم خصوصی متجلی می‌کند. حال توجه به این نکته ضروری است که همین فرد، تأثیرگذارترین عنصر در فضای مجازی است. فرد است که به جهان اینترنت به مثابه کاربر آن هویت می‌بخشد. این موضوع بخصوص در سال‌های جدید و با ظهور شبکه‌های اجتماعی شکل تازه‌ای به خود گرفته است. چون در شبکه اجتماعی، آنکه در مرکز توجه است همین کاربر یا به عبارتی فرد است. اوست که تولید محتوا انجام داده و جریان می‌سازد(درودیان،۱۳۹۳:۵۸).

به همین دلیل همواره یک تعامل ذاتی بین حریم خصوصی افراد و فضای مجازی برقرار است. حتی گاهاً افراد واقعی در فضای مجازی دارای یک شخصیت مجازی نیز هستند و عدول از حریم امن خصوصی اشخاص، می‌تواند علاوه بر هویت واقعی وی، شخصیت مجازی فرد را تهدید کند. همچنین خطری که وجود دارد این است که افشای اطلاعات در فضای مجازی که بدون اذن صاحب داده باشد و از طریق تعدی به حریم خصوصی وی حاصل شده باشد، به هیچ ترتیبی قابل جمع‌آوری نبوده و از این منظر، حساسیت بسیار بالا، دقت عمل و سنجش بسیار زیادی نیاز هست تا قانونگذار در فرایندهای مختلف حقوقی و قضایی، این مهم را در نظر گرفته و برحسب آن، صیانت از حریم خصوصی افراد را مورد عنایت قرار دهند.

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

التزام به مراعات حریم خصوصی در فضای مجازی به عنوان بستر بالقوه هتک حیثیت

تعاریف مختلفی از حریم شخصی در قانون و عرف جامعه وجود دارد، حریم خصوصی یا شخصی از جمله حقوقی به شمار می‌رود که لازم است تمامی انسان‌ها در هر حکومتی با آن آشنا باشند زیرا با آگاهی از حریم خصوصی، حقوق شهروندی رعایت خواهد شد. ضمن اینکه دولت‌ها نیز در این زمینه سهم عمده‌ای بر عهده دارند. از جمله تکالیف دولت‌ها و نظام‌های حقوقی، به روز کردن قوانینی است که در حوزه حریم شخصی شهروندان وضع شده‌اند، مواردی از جمله پرهیز از دخالت در حریم شخصی افراد به هر صورت. لذا قانونگذار ملکف است نظام حقوقی ویژه‌ای را درباره آنها تدوین نماید(علی حسینی، ۱۳۹٤: ۷). اما حریم خصوصی افراد فقط و صرفاً توسط دولت و سازمان‌های دولتی نقض نمی‌گردد، افراد خود نیز ممکن است اقدام به نقض حریم خصوصی یکدیگر نمایند با این تفاوت که هرگاه حریم خصوصی یک شهروند مورد تجاوز شهروند دیگری قرار گیرد، نیاز هست تا قوانینی موجود باشد تا بتوان به آن قوانین و نظم اجتماعی پناه برد و از دولت و قوه قضاییه استمداد جست و فرد متجاوز را مجازات نمود، اما این امر در مورد دولت به سادگی صورت نمی‌گیرد و نمی‌توان دولت را به خاطر نقض حریم خصوصی مجازات کرد، بلکه در مطلوبترین حالت خود می‌توان دولت را به جبران خسارت ملزم نمود که آن نیز با قید و بندها و شروط متنوع روبرست، ضمن آنکه در بسیاری موارد اقدامات دولت ظاهری قانونی و مدیریت مآبانه دارد(شیخ الاسلامی، ۱۳۹۲: ۱۱۳). لذا باید گفت که حریم خصوصی اطلاعاتی و ارتباطی در فضای مجازی به دلیل امکان ردیابی، ثبت و نشر اطلاعات شخصی کاربران دچار تضییقات بیشتری است و وضع قوانین جدی برای حمایت از این حق در نظام‌های حقوقی ضروری می‌باشد. قوانین کشورهای مختلف در این خصوص نشان دهنده دیدگاه‌های متفاوت به این مقوله هست که در ایران نیز بر اساس ساختار آن و همچنین نگاه فقهی و اسلامی به این مقوله چارچوب‌هایی تعیین گردیده است(سهرابی جهرمی، ۱۳۹۷: ۱٦). به همین دلیل نگارنده معتقد است که اساساً در قوانین هر کشوری تدابیری جهت جمایت از حریم خصوصی افراد علی‌الخصوصی فضای مجازی که محوریت پژوهش کنونی نیز می‌باشد، وجود دارد که البته نباید این قوانین ایستایی باشد. یعنی نباید صرفاً در یک مرحله و با تصویب یکسری قوانین، کار متوقف شود. زیرا فضای مجازی به دلیل ماهیت پویایی و به روزآوری دائمی آن، همواره به طریق خاص و متفاوتی می‌تواند زمینه جرم نقض حریم خصوصی افراد را به نوعی بسترسازی می‌کند. به همین دلیل شایان ذکر است که می‌باید دستگاه

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

قضا به صورت مداوم این پایش را انجام دهد که قوانینی مورد امعان نظر قرار گیرد که بتوان توسط آن، پیشگیری از نقض حریم خصوصی فضای مجازی و همچنین مجازات مرتکبین را انجام داد. البته هر چند حریم خصوصی از حیث اصطلاحی یک اصطلاح اقتباسی است ولی از حیث مفهومی و مصادیق، دارای ابعاد و احکام گسترده در شرع اسلام نیز است که تقنین مواد مختلف قانونی در حقوق موضوعه کشور، به نوعی پوشش دهنده جرایمی در ارتباط با حریم خصوصی در فضای مجازی است که شرع مقدس نیز بدانها واقف می‌باشد. بنابراین اهمیت حفظ حریم خصوصی در فضای مجازی ضمن اینکه جز حقوق اساسی افراد بوده، جز حق شرعی وی نیز محسوب می‌شود که این امر، ضرورت به قانونگذاری بسیار دقیق و کارآمدی را ایجاب می‌کند. به همین دلیل در قانون آئین دادرسی کشور، مصوبات شورای عالی فضای مجازی و قانون مجازات اسلامی مواد مرتبطی با مبحث حریم خصوصی افراد مورد امعان نظر قرار گرفته است(انصاری، ۱۳۹۳: ۱٤۱). بر همین اساس باید گفت که ویژگی‌های فنی، حقوقی و متعاقباً فعالیت‌هایی که در فضای مجاری صورت می‌گیرد، باعث شده است که زوایا و زمینه‌های جدیدی از نقض حریم خصوصی افراد، تولید گردد. لذا می‌بایست مسئله نقض حریم خصوصی به صورت جامع و پایدار مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و نقش، احکام و ضمانت اجراهای حمایت از حریم خصوصی افراد در فضای مجازی نیز به صورت شفاف تدقیق و مبرهن گردند(سیدسعادتی، ۱۳۹۱: ٦٤).

نگرش قانون نسبت به خاطیان منقضی کننده حریم خصوصی

توجه به منزلت انسانی و ارزش‌های مبتنی بر انواع آزادی‌ها لزوم توجه به حریم خصوصی افراد را ایجاب می‌کند. این موضوع اخیراً به یکی از مهمترین مباحث در جامعه اطلاعاتی و مجازی و حقوق مربوط به آن تبدیل شده است. از عمده‌ترین عوامل ایجاد آرامش ذهنی مردم و امنیت روانی جامعه، حفاظت از حریم خصوصی توسط تمامی بخش‌های کشور و ایجاد بستری مناسب برای برخورد با ناقضان حریم خصوصی است. حساسیت چنین موضوعی در جامعه‌های سنتی مانند ایران اهمیت امر را دوچندان می‌سازد. حریم خصوصی افراد باید در همه موارد در نظر گرفته شود و هیچکس حق ورود به حریم خصوصی افراد و تعرض به آنان را نداشته مگر به حکم قانون، همانند ماده ۹٦ قانون آیین دادرسی کیفری که طبق آن تفتیش و بازرسی منازل، اماکن و اشیا در مواردی به عمل می‌آید که حسب دلایل، ظن قوی به کشف متهم یا اسباب و آلات و دلایل جرم در آن محل وجود داشته باشد .(طرزی،۱۳۹۳:۳٤) همچنین قواعد حقوقی دیگری نیز در حوزه عدم نقض حریم خصوصی توسط مواد مختلف

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

مصرح در قانون وجود دارد که تضمین سلامت فضای مجازی را از حیث حفظ حریم خصوصی افراد تضمین می‌کند. به عنوان مثال قانون در رابطه با سرویس‌دهنده‌های اینترنت که به آنان مجوز ذخیره سازی حاصل از ارتباط مشترکین با اینترنت را صادر نموده‌اند، حریم خصوصی افراد را مورد حمایت قرار داده(فصیح رامندی، ۱۳۹۷: ۸) و اشعار می‌دارد که:

۱. «افشای روابط خصوصی افراد و تجاوز به حریم اطلاعات شخصی آنان» ممنوع دانسته شده است.
۲. هرگونه نفوذ غیر مجاز به مراکز دارنده اطلاعات خصوصی و محرمانه و تلاش در جهت شکستن قفل رمز سیستم‌ها» ممنوع اعلام شده است.
۳. «هرگونه تلاش برای انجام شنود و بررسی بسته‌های اطلاعاتی در حال گذر در شبکه که به دیگران تعلق دارد» ممنوع دانسته شده است.

همچنین قوانین کیفری نیز از جمله قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت غیر مجاز می‌کنند، ماده ٦٤٠ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی و مواد ١٦، ٢، ١ و ١٧ قانون مجازات جرایم رایانه‌ای، حیثیت شهروندان را مورد حمایت قانونی قرار داده و در واقع حریم خصوصی شهروندان را نیز حتی در فضای مجازی به صورت غیر مستقیم تحت حمایت کیفری قرار داده است(خلیل زاده،١٣٩٤:٧٣).

ارتباط نقض حریم خصوص با اشاعه فحشا و زوال عرض

ارتباط ممنوعیت فحشا با حرمت نقض حریم خصوصی هم از جهت خصوصی یا شخصی و هم از جهت عمومی مطرح است. اشاعه فحشا در حوزه شخصی موجب نقض حریم خصوصی افراد و انتشار عیوب آنها می‌گردد. از سوی دیگر اشاعه فحشا به دلیل ارتباط با فضای عمومی جنبه عمومی هم پیدا می‌کند. البته این جنبه اهمیت بیشتری دارد زیرا ممکن است یک انسان از افشای پاره‌ای اسرار خویش، که معمولاً اشخاص آن را کتمان می‌کنند و تمایلی به افشای آن ندارند، ناراضی و بی‌رغبت نباشد و یا به علنی‌سازی آن رضایت ندهد، لیکن افشای این اسرار در جامعه «اشاعه فحشا» قلمداد شود. بدیهی است که در اینگونه موارد حتی رضایت صاحب حریم خصوصی نیز نمی‌تواند جواز هتک ستر و افشای اسرار تلقی شود، زیرا با اشاعه مواردی که با اخلاق عمومی جامعه تناقض دارد، تجاوز به حقوق عامه محقق می‌شود. از تفاوت‌های حقوق اسلامی با سایر نظام‌های حقوقی در زمینه نقض حریم خصوصی همین موضوع است. در سایر نظام‌های حقوقی رضایت افراد به نقض حریم

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

خصوصی شان می‌تواند مجوزی برای این عمل باشد(موسوی الخمینی، ۱۳۸۷: ٤٦٠) که بر این اساس محدوده حریم خصوصی وی بسیار گسترده شده و یا مرتفع می‌شود و لذا مسئولیتی برای دیگران در خصوص نقض آن وجود نخواهد داشت. در این حالت جنبه خصوصی و شخصی اشاعه فحشا است که اصالت خواهد یافت. اما در نظام حقوقی اسلام، نمی‌توان توافقی انجام داد و بر اساس آن جواز افشا همه امور محرمانه و شخصی را صادر نمود و بنابراین اصل بر عمومیت است. لذا دین مبین اسلام علاوه بر این که حکومت و کارگزاران و عوامل آن و نیز اشخاص دیگر را از تجسس و ورود به حریم خصوصی انسان‌ها و افشای اسرار، از جمله فساد اخلاقی آنان، منع می‌کند، صاحب حریم را نیز مجاز نمی‌داند تا شخصاً به افشا و اشاعه آن دسته از اسرار خویش، که به دلیل ضرورت مکتوم ماندن آنها در اصطلاح به «عورت» تعبیر گردیده است، اقدام کند یا اجازه بر ملا ساختن آن را به دیگری بدهد. بدیهی است که هرگونه هتک حریم خصوصی شخصی در فضای مجازی که موجب اشاعه فحشا گردد جایز نیست(قمی، ۱۳٦۳: ۲٤۰).

ولنگاری و سهل‌نگری در حرمت حریم خصوصی

به طور بنیادین، حفظ حریم خصوصی در گام اول بر عهده خود کاربران است که با رعایت موارد ایمنی و امنیتی مانع از دست‌اندازی دیگران به حریم خصوصی خود در فضای مجازی می‌شوند. اما ابهام که موجود است، اینکه حدومرز حریم شخصی افرادشناخته شده تا کجاست و آیا مشهور بودن یک فرد، این مجوز را به خود آنها یا دیگر اشخاص می‌دهد تا نسبت به حریم خصوصی خود دچار سهل‌نگری و یا بعبارتی ولنگاری گردند و نوعی بی‌مسئولیتی و سطحی سنجی را پیش گیرند؟(انصاری، ۱۳۹۳: ۸۷) بدیهی است که صرف مشهور بودن و یا چهره شدن افراد نمی‌تواند برای آنان به مثابه عدم کنترل حریم خصوصی و یا مفتوح بودن اسرار شخصی و خانوادگی وی باشد. زیرا فارغ از مشهور بودن، در وهله نخست هر انسانی در ضمیر و ذات خود، به دنبال داشتن نوعی سکون و آرامش در یک فضای امن است که از آن به حریم خصوصی تعبیر می‌شود. اما زمانی که خود افراد مشهور آگاهانه و با علم به اینکه چه اطلاعاتی از خودشان جنبه شخصی و خصوصی دارند، اقدام به نشر آن در نخستین مرحله می‌کنند، مسئولیت انتشار چندباره و یا مورد هجمه قرار گرفتن حریم خصوصی وی، متوجه چه کسی است؟ هنرمند، ورزشکار و افراد دارای شهرتی که قطعاً بر این موضوع اشراف دارند که انتشار برخی از تصاویر و یا ویدئوهای آنان می‌تواند مسئولیت آور برای خودشان باشد و بر این امر اصرار می‌ورزند، چگونه

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

می‌توانند قانون را مستمسک خویش قرار داده و نسبت به منتشرکنندگان و افشای اطلاعات خصوصی خود، خرده گرفته و یا شکایت نمایند؟

موضوع دیگری که در این حوزه حلول می‌یابد این است که اساساً افشا و انتشار برخی اطلاعات و یا تصاویر افراد دارای شهرت متأسفانه با هدف خاصی از سوی جریان‌های پشت پرده‌ای رصد و نظارت می‌شود که باز هم به خود اشخاص و صاحبان اطلاعات، متصل هستند. یعنی خود برخی افراد دارای شهرت، از طریق نشر غیرمستقیم اطلاعات خود و مورد هتک حرمت قراردادن حریم خصوصی خود، سعی در حاشیه‌سازی کرده و از این طریق سعی در چهره شدن و یا مطرح شدن و بدنبال آن، اخذ حمایت مردمی و یا حقوقی است. به‌طور کلی باید گفت که در صورتی که خود فرد از روی سهل‌انگاری و یا عمداً و ولنگارانه به این موضوع نگریسته و خود را باتلاق هتک حرمت حریم خصوصی خویش قرار داده، نمی‌تواند به صورت مستقل اعاده حیثیت کرده و یا از فرد خاصی شکایت نماید. زیرا در فاز نخست دریدن پرده حریم خصوصی از سوی خود فرد صورت گرفته که مبنای حقوقی برای شکایت قرار نمی‌گیرد، چه بسا، از این عمل بتوان به عنوان مصداق نشر و اشاعه فحشا نیز یاد کرد(مقامی، ۱۳۹۸: ١٤). زیرا کسی که تصاویر خصوصی و محرمانه خود را در دست عموم قرار داده، حال چه از روی اهمال و چه با هر نیت دیگر، موجبات ترویج فرهنگ غلطی را پی‌ریزی کرده و می‌تواند پیامدهای سوء فرهنگی-اجتماعی و متزلزل شدن کانون اجتماعی را پی داشته باشد.

به طور کلی، حدومرز حریم شخصی برای اشخاص مشهور با بقیه افراد، تا حدودی متفاوت است. «سلبریتی‌ها خودشان پذیرفتند که دائما مورد توجه قرار گیرند، بنابراین طبیعتاً از حریم خصوصی به شکل معمولش بهره‌مند نیستند. سلبریتی‌هایی که هم شهرت را می‌خواهند و هم حریم شخصی را، می‌بایست بسیار ژرف و موشکانه به این مسائل توجه نمایند و فارغ از مسئله تظاهر، به‌صورت باطنی، در خصوص اکرام و احترام خویش بیشتر کوشیده و در صیانت از اطلاعات و حریم خصوصی متعلق به خود، کوشا باشد(اسمیت، ٢٠١٤: ٥١). بدیهی است زمانیکه نیت خاصی در پس زمینه افشا و یا اهمال و ولنگاری کدر شدن حریم خصوصی برخی افراد وجود نداشته باشد، این دسته از افراد در صورت بروز چالش مربوط به حریم خصوصی خویش، می‌توانند مستقیم وارد عمل شده و شکوائیه تنظیم نمایند. زیرا براساس جرائم رایانه‌ای مصوب سال۱۳۸۸، انتشار تصاویر افراد برخلاف رضایت آن‌ها در صورتی که موجب هتک حیثیت، شرافت و آبروی افراد شود، موجب مسئولیت مدنی و مجازات

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

کیفری برای منتشرکننده‌ی تصاویر می‌شود. مسئولیت مدنی به این صورت خواهد بود که افرادی که تصاویرشان بدون رضایت آن‌ها منتشر شده می‌توانند به لحاظ حقوقی، طرح دعوی کنند و با پیگیری فرد خاطی می‌توانند ضمن سلب مسئولیت از خودشان در قبال انتشار تصاویر، اعاده حیثیت کنند(خداقلی، ۱۳۹۲: ٤٩).

تقصیر ناشی از اهمال وولنگاری (غیرعمد)

بـه طور بنیـادین، اهتمـام نکردن و جـدی جلوه نـدادن یـک امر را در کـاری بی‌مبـالـاتی، اهمـال و یا ولنگاری برشـمرده‌اند. چنانچه فرد در صـیانت از اطلاعات مربوط به خود و یا عدم فاش شـدن اسـرار محرمانه متعلق به خویش تلـاش و اهتمـام لـازم را ننماید و یا در اثر مســامحه و ولنگاری فعل را انجام یا ترک فعلی را موجب گردید، که منجر به ورود خسـارت مادی یا معنوی گردد مسـئولیت بی‌مبالاتی او بسان مسئولیت تقصیر ناشی از عمد بوده و شـخص باید خسارت وارده را از دارایی‌اش که ممکن است شامل دارایی مالی و یا شأن اجتماعی و حیثیت و اعتبارش می‌باشـد، جبران کند(حسـینی میلانی، ۱٤۰۱: ۲۸۷). اگر مسـئولیت تابع تقصـیر به مفهوم عام (عمد و بی‌مبالاتی) باشـد مسئولیت فرد در عمد و بی‌مبالاتی یکسان بوده و قابل جبران از ناحیه خود وی است. اما برخی از حقوقدانان مسئولیت را تعدیل نموده و مسئولیت تقصیر چنین افرادی را در بی‌مبالاتی تابع تقصیر به مفهوم عمد نمی‌دانند و بین تقصـیر ناشـی از عمد او با تقصـیر ناشـی از بی‌مبالاتی فرق قایل‌اند و معتقدند در صورتی که مسئولیت ناشی از بی‌مبالاتی همانند مسئولیت ناشی از عمد باشد، مسئولیت فرد سنگین خواهد شد.

نتایج پذیرش مسئولیت به عنوان مجازات مرتکب تقصیر

اگر پذیرفته شود که مسئولیت مکافات تقصیر است، نتایج عملی مهمی از آن گرفته می‌شود که در قوانین و تصمیم قضایی چشمگیر است. از جمله‌ی این نتایج می‌توان به چند قاعده اشاره کرد:

۱. اگر مسئولیت مکافات تقصیر باشد، باید هر چه تقصیر سنگین‌تر باشد مسئولیت نیز فزونی یابد، تقسیم تقصیر به سنگین و سبک و عمد و تقصیر قابل اغماض و اغماض ناپذیر ریشه در همین مبنا دارد و آثاری از نظر احکام بر آن باز می‌شود. چنانکه تقصیر عمدی را نمی‌توان با شرط عدم مسئولیت بی‌اثر ساخت یا نتیجه‌ی آن را بر عهده بیمه‌گر نهاد.

۲. در فرضی که رفتار چند تن سبب وقوع خسارتی شود، در صورتی که مسئولیت مکافات تقصیر باشد، مسئولیت به نسبت درجه‌ی تقصیر تقسیم می‌شود و به همین دلیل، در حقوق بسیاری از کشورها نظام مقایسه‌ی خطاها

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

در اینگونه موارد اجرا می‌شود و در آیین نامه‌ی قانون بیمه‌ی اجباری وسایل نقلیه‌ی موتوری زمینی نیز مبنای تقسیم مسئولیت قرار گرفته است. ولی ، آنان که تقصیر را به عنوان جرم مبنای مسئولیت نمی نگرند، در تقسیم مسئولیت به تساوی اسباب یا درجه‌ی تاثیر آن در ایجاد خسارت تمایل دارند.

۳. در صورتی که مسئولیت مجازات تقصیر باشد، اضطرار باید مسئولیت را از بین ببرد، چرا که اخلاق مضطر را گناهکار نمی‌بیند. ولی، هرگاه تقصیر مفهوم اجتماعی و حمایتی داشته باشد، اضطرار در مسئولیت اثر ندارد(امیرحسینی، ۱۳۹۵: ۸٤).

به اعتقاد نگارنده، می‌توان چنین نتیجه گرفت که حفظ حریم خصوصی با ادراک این موضوع که صیانت از آن برای فرد، امری ممکن و بدون چالش هست، ولی فرد(افراد دارای شهرت) از تمامیت آن حراست و پاسبانی نمی‌کند و با اعمال آگاهانه و یا در اثر بی‌تدبیری و ولنگاری، بر هتک حرمت آن اصرار می‌ورزد، نخست خود وی دارای مسئولیت بوده و در این تقصیر، شریک است.

برآید شهرت و حریم خصوصی برای افراد مطرح و مشهور

در بسیاری موارد این خود افراد مشهورند که موجب افشا شدن زندگی خصوصی خانوادگی خود می‌شوند. دلیل این امر این است که هرچه بیشتر از خود بگویند و در رسانه‌های مختلف ظاهر شوند، شهرت بیشتری کسب می‌کنند و به تبع شهرت به ثروت بیشتری هم دست می‌یابند. هنرمندی که زندگی خصوصی خانوادگی‌اش را در معرض نمایش برای عموم قرار می‌دهد، بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد و روی پرده بیشتر میفروشد. اما همیشه، این اتفاق مثبت نیست و گاه موجب سقوط چهره‌های مشهور می‌شود. شهرت در جهان رسانه‌ای، امری برنامه‌ریزی‌شده، ساخته و مدیریت‌شده است. در فرهنگ رسانه‌ای، افراد مشهور به‌شدت در معرض رسوایی قرار دارند. بدیهی است که تصویرهای بد و متخلف هم به فروش می‌رسند و حتی همچون رسوایی بیل کلینتون، بر کل یک دوران اثر می‌گذارند(کلنر،۱۳۸۵ ۱۸٦). لذا با توجه به آرایی که در پرونده‌های مختلف مرتبط با حریم خصوصی افراد مشهور در جهان صادر شده است، می‌توانیم به این نتیجه برسیم که اشخاص عمومی باید متوجه باشند که با توجه به جایگاهی که در جامعه دارند و در بسیاری موارد به انتخاب خودشان در آن جایگاه قرار گرفته‌اند، به‌طور خودکار فشارها بر حریم خصوصی آنها افزایش خواهد یافت، اما همچنان حق حریم خصوصی

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

آنها به رسمیت شناخته می‌شود(اسپیرمن[5]، ۲۰۱۶: ۸). در واقع رفتار خود شخص مشهور در سعی بر حفظ حریم شخصی خود در این مسئله بسیار مؤثر است.

نتیجه‌گیری

ماهیت فضای مجازی این امکان را دارد تا در تلاشی معکوس، به واقعیت نزدیک شود، به این معنا که بسیاری از رفتارهای فضای مجازی به دامنهٔ فضای واقعی زندگی جوامع کشیده شده و از سوی دیگر بسیاری از رفتارهای فضای واقعی نیز به فضای مجازی منتقل شود. به همین دلیل این فضا از تأثیر قوانین حقوقی حاکم بر روابط افراد در فضای واقعی بی‌بهره نخواهد بود. لذا باید درصدد این موضوع بود تا از طریق واکاوی آثار حقوقی رفتارهای کاربران و بررسی حدود حاکمیت قوانین موجود در حوزه‌هایی چون حریم خصوصی، دسترسی به اطلاعات و رعایت عفت عمومی از طریق قانونمندسازی، کاهش تعدی به حریم خصوصی افراد در فضای مجازی سامان گیرد. لذا می‌توان چنین استنتاج کرد که پیش نیاز این موضوع تحلیل، توصیف و تعیین حدود و جرایم کیفری در این خصوص و همچنین احصاء و مداقهٔ آثار حقوقی فضای مجازی در همه ابعاد است. به بیان ساده‌تر می‌بایست موادی در قانون لازم‌الاجرا گردد که در بعد فردی یکسری الزامات حقوقی و کیفری شدید در متن قانون ذکر گردد که بر اثر آن افرادی که حریم اطلاعاتی آنان در فضای مجازی توسط دیگران مورد لطمه قرار گیرد، امکان واخواهی حقوق از دست رفته خود را داشته باشد و بتوانند اعاده حیثیت نمایند. اما زمانیکه خود اشخاص در بازنشر اطلاعات خصوصی و شخصی خود به نوعی تشریک مساعی نموده، متوجه این تقصیر خواهند شد و مسئولیت این فرد با دیگر منتشرکنندگان و افشاگران اطلاعات حریم خصوصی همچون در کفه تراوز خواهد بود که هر کدام به یک میزان در حدوث این جرم(نقش حریم خصوصی) مقصر خواهند بود.

همچنین نشر تفکر محترم شمردن حریم خصوصی از منظر آموزه‌های فقهی نیز خواهد توانست تا به نسبت قابل توجهی از فعل ناهنجار و نکوهیده عدول از حریم خصوصی افراد توسط دیگران، کاسته شود. زیرا منویات و شعائر اسلامی رکن اساسی در هدایت اعمال و رفتارهای انسانهاست و در صورتیکه همگان نسبت به این موضوع آگاهی یابند که مولفه‌های حریم خصوصی به صورت کلی مورد حمایت و مداقه شرع مقدس است، قطعاً نسبت به رفتار خود در دخالت در حریم خصوصی دیگران، تجدید نظر خواهند کرد. همچنین به عقیده نگارنده، لازمه

[5] Spearman

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

این کار نگارش، ابلاغ و جاری سازی قانون جامعی در حمایت از حق دسترسی به اطلاعات توسط کاربران به منظور عدم عدول از گستره حریم خصوصی افراد است. زیرا مبهم بودن حدود این حق به قانون‌مداری فعالیت‌های دولت نیز آسیب وارد خواهد کرد. لذا با توجه به‌ضرورت حفظ حرمت و کرامت افراد جامعه از سویی و خصایص فضای مجازی، نیاز هست تا سازوکارهای مدغن و پیشرو در این زمینه هم از حیث فنی و تکنیک‌های نرم‌افزاری، هم از حیث حقوقی و مقرراتی و همچنین از بعد ناظرین فضای مجازی(پلیس فتا) این مهم مورد بررسی و اجماع عملیاتی قرار گیرد. این موضوع را باید در نظرداشت که امروزه قدرت رسانه‌ها همچون فضای مجازی، بسیار بیشتر از گذشته است و صنعت ستاره سازی و قهرمان پرو ی را پیش می‌برنداشخاص مشهور بیش از گذشته به رسانه‌هایی از این دست، اتکا کرده و از رسانه به عنوان اهرم پیشرفت استفاده می‌کنند. در این مبادلهٔ همیشگی میان افراد مشهور و رسانه‌ها همیشه این افراد مشهور نیستند که سود می‌کنند، بلکه رسانه‌ها هم از در اختیار گذاشتن اخبار آن‌ها سود بدست می‌آورند، اما تفاوت در اینجاست که برای فضای مجازی فرقی نمی‌کند که این اخبار مثبت باشد یا منفی. همانطورکه میبینید، رفتار خود افراد مشهور تا حد زیادی به رسانه‌ها این حق را می‌دهد که در زندگی آنها کنجکاوی کنند. اگر آنها بخشی از زندگی خصوصی خود را برای محبوبیت بیشتر به رسانه‌ها و مدیران بخشهای فضای مجازی بفروشند، حق وتوی بخش‌های دیگر آن را ندارند. اما این تنها یک بخش قضیه است و در خصوص افراد مشهوری است که بطور مداوم و با خودآگاهی زندگی خصوصی خانوادگی خود را در معرض نمایش می‌گذارند تا به شهرت و ثروت بیشتری دست یابند. بخش دیگر به افراد مشهوری مربوط می‌شود که از حریم خصوصی خانوادگی خود همواره حفاظت می‌کنند. این دسته از افراد مشهور سزاوار حریم خصوصی و احترام هستند، زیرا یکی از مبانی و ضوابط شناسایی یک امر بعنوان امر خصوصی، این است که خود فرد تمایلی به افشای آنها نداشته باشد و نسبت به نمایش زندگی خود احتیاط می‌کند یا دست به انتخاب میزند.

منابع

استفن مور.(۱۳۷٦).دیباچه‌ای برجامعه‌شناسی. ترجمه: مرتضی ثاقب‌فر. تهران: ققنوس

امیرحسینی، امیرخلج.(۱۳۹۵). مسئولیت مدنی ناشی از اشتباهات و راهکارهای جبران آن درحقوق موضوعه ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. ساوه: دانشگاه آزاد اسلامی.

انصاری، باقر.(۱۳۹۳). حقوق حریم خصوصی. چاپ چهارم. تهران: سمت.

انوری، رضا. (۱۳۹۱). فرهنگ بزرگ سخن. تهران: سخن.

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

بهادری، جلال. (۱۳۹٦). کشف جرم در حریم خصوصی. تهران: مجتمع علمی و فرهنگی مجد.

جعفری لنگرودی، محمد جعفر.(۱۳۸۷). ترمنیولوژی حقوق. چاپ نهم. .تهران: گنج دانش،

حسینی میلانی، سیدعلی.(۱٤۰۱). کتاب القضاء، تقریر مباحث مرحوم آیت الله گلپایگانی. قم: خیام.

خداقلی، زهرا.(۱۳۹۲). جرایم سایبری. تهران: آریان.

خدایاری، کلثوم، دانشور حسینی، فاطمه، سعیدی، حمیده. (۱۳۹۳). میزان و نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی(مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه آزاد مشهد). پژوهش‌های ارتباطی. سال ۲۰. شماره ۱: ۱۷۹

خلیل زاد، مونا. (۱۳۹٤). حریم خصوصی و فضای سایبر و حقوق بشر، مروری بر صورت مساله. تهران: سایت کمیسیون حقوق بشر اسلامی.

درودیان، مسعود. (۱۳۹۳). حریم خصوصی در فضای مجازی. تهران: سمت.

راسخ، محمد.(۱۳۸۷).حق و مصلحت. تهران: طرح نو.

سروش، محمد. (۱۳۹۳). مبانی حریم خصوصی. تهران: سمت.

سهرابی جهرمی، محمد. (۱۳۹۷). مدیریت حریم خصوصی در دنیای فضای و راهبردهای کاهش جرم. مجموعه مقالات همایش‌های ایران. کنفرانس بین‌المللی مدیریت، چالش‌ها و راهکارها.

سیدسعادتی، فهیمه. (۱۳۹۱). هنجارهای اخلاقی حریم خصوصی اسلام در فضای مجازی. تبریز. انتشارات دانشگاه هنر تبریز.

شیخ الاسلامی، علیرضا. (۱۳۹۲). بررسی نقض حریم خصوصی در فضای مجازی در حقوق بین‌الملل. دانشگاه گیلان.

طرزی، عبدالرضا.(۱۳۹۲). نقض حریم خصوصی در فضای مجازی. وبگاه روزنامه اطلاعات.

علی حسینی، همایون. (۱۳۹٤). حمایت از حریم خصوصی در فضای مجازی در فقه و حقوق. پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: پردیس البرز دانشگاه تهران.

فرخ نژاد، رحیم.(۱۳۸۱). ورود غیر مجاز به منزل غیر در حقوق کیفری ایران. مازندران: پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران.

فصیح رامندی، منصوره.(۱۳۹۷). آثار حقوقی فضای مجازی. تهران: نشر تازه.

قمی، عباس. (۱۳٦۳). سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار. تهران: فراهانی.

کلنر، داگلاسو(۱۳۸۵). فرهنگ رسانه‌ای و پیروزی نمایش. مترجم: اسماعیل یزدان پور. مجله رسانه. سال دهم. شماره ٦۷.

کوشکی، غلامحسین. (۱۳۸۹). حمایت از حریم خصوصی در مکان خصوصی در مقررات دادرسی کیفری ایران. مجله حقوقی دادگستری. مشاره ۸۵: ۱۵۰.

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

گرجی عربی. رضا.(۱۳۹۰). بررسی تطبیقی جرم ورود غیر مجاز به منزل غیر در حقوق ایران و انگلیس. فصلنامه علمی پژوهشی قضاوت. شماره ٧٤.

محسنی، فرید.(۱۳۹۰).حریم خصوصی اطلاعات مطالعه کیفری در حقوق ایران، ایالات متحده و فقه امامیه.تهران: دانشگاه امام صاد.

محصص، مرضیه.(۱۳۹۱). بازخوانی نسبت امر به معروف و نهی از منکر با حریم خصوصی بر مبنای قرآن کریم. فصلنامه تخصصی تفسیر، علوم قرآن و حدیث.

مرادی، فاطمه.(۱۳۹۰) بررسی تطبیقی جایگاه حریم خصوصی و حمایت از آن در فقه امامیه و شافعیه و حقوق ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد. زاهدان: دانشگاه شهید نیکبخت.

مقامی، امیر.(۱۳۹۸). موازنه افشای حریم خصوصی خانوادگی چهره‌های مشهوذ در رسانه‌ها و آزادی بیان در رویه نهادهای قضایی. فصلنامه مطالعات حقوق عمومی. دوره ٤٩. شماره ۲.

موسوی الخمینی، سیدروح الله .(۱۳۸۷). صحیفه امام. تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام

واعظی، مجتبی و علی پور، علی.(۱۳۸۹). بررسی موازین حقوقی حاکم بر حریم خصوصی و حمایت از آن در حقوق ایران. مجله‌ی حقوق خصوصی. سال هفتم.

Callender Smith (2014). *Celebrity privacy and the development of the judicial concept of proportionality: How English law has balanced the rights to protection and interference*, Queen Mary University of London Centre for Commercial Law Studies

Spearman QC, Richard,(2016). “Is there a public interest in exposing details of the private lives of celebrities?”,*Oxford University Law society*,1-8.

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]

Falsification in protecting the privacy of the celebrity and the blame-sharing approach

Abstract

The concept of privacy has always been evolving over time, and today its dimensions and implications have been widened and ways of breaching them have become easier with the advent of new human technologies. The right to privacy is one of the most important rights that is closely linked to human dignity and is intended to enhance the human personality. If privacy is scrutinized, freedom will undoubtedly be an important part of that right. Therefore, for the sake of human excellence, the protection of privacy, which is a home for the purpose, is considered important. For this reason, by extending this topic to the privacy space of celebrities by looking at their privacy in cyberspace as a common platform for information exchange, we find that this space is sometimes seen as a prominent breach of privacy. Therefore, considering the importance of privacy in cyberspace, the final aim of this article will be to examine the issue of privacy in the protection of the privacy of celebrities with the blame-sharing approach. The results show that in most cases the privacy of celebrities has little to no social benefit and only degrades their reputation. It is true that celebrities are voluntarily placed and their privacy is lower than that of ordinary people, but this should not cause the most minor aspects of their lives to be criticized and analyzed.Too, Not only is reading or hearing about these things not only beneficial to people, but it also sometimes spoils corruption and wastes a lot of time for people to read and see these trivial issues that are themselves the cause of a society's cultural decline.

Keywords: privacy, celebrities, information disclosure and dissemination, cyberspace, phonograph

[Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19]